

pogajanja do tedaj dovršena), predloga glede podunavske paroplovne družbe, predloga glede finančnega zagotavljanja vodnih zgradb, predloga o reformi hišnega davka in morda še novi kazenski in brambeni zakon. — To je naravnost ogromen program, po katerem bi bilo soditi, da se baron Beck čuti povsem varnega in da izključuje slučaj svojega padea v doledni bodočnosti ter da se pripravja za novo zakonodajno delo v širokem slogu. To vse dela Beck seve v nadi, da se mu jeseni posreči doseči stalno premirje o jezikovnem vprašanju. — Glede znižanja sladkornega davka so „Narodni Listi“ mnenja, da je to znižanje zaradi odločnega nastopa gosposke zbornice smatrati pokopanim. Zato pa se stranke sedaj potegujejo, da bi ministra financ Korytowskega pripravile do tega, da privoli v odpravo pristojbine za klanje živine, ki donša na leto 10 milijonov kron. Stranke se tudi potegujejo za to, da bi se poboljšale plače poštnim in železniškim uslužbencem, kar bi tudi zahtevalo trošek 10 milijonov. Finančni minister baje ni načelno nasproten temu.

* **Štajerski deželni zbor** bo, kakor je zvedel „Grazer Tagblatt“, otvorjen šele v drugi polovici meseca septembra.

* **Deželnozbornske volitve** v Istri se bodo vršile, kakor se čuje, v drugi polovici meseca oktobra t. l.

* **Jezični zakon za Dalmacijo.** „Neue Freie Presse“ ve poročati iz Zadra, da so Italijani v Dalmaciji silno razburjeni zaradi vesti, ki prihajajo z Dunaja glede namerjane uravnave jezikovnega vprašanja za Dalmacijo. Glasom onih vesti nameruje vlada baje urediti to vprašanje potom tajnih naredb, ne da bi vsebine teh poslednjih poprej priobčila strankam. — Namera vlade je, da se Italijanščina popolnoma odpravi iz notranjega uradovanja, a namesto dvojezičnih napisov, uradnih pečatov in javnih razglasov se imajo uvesti samohrvaški. Tako nastopanje bi nasprotovalo — pravi zadrski dopisnik dunajskega lista — dosedanji izjavam in obljubam vlade. To postopanje more osupniti tembolj, ker Italijani ne nasprotujejo principialno vsaki uravnavi jezikovnega vprašanja, ako se ima to izvršiti potom pogajanj in ako bi se vsaj do neke mere ohranila večstoletna raba italijanskega jezika v notranjem poslovanju oblasti. Ni se torej možno ubraniti vtiska — pravi rečeni vir — da hoče vlada vso stvar odtegniti kontroli javnosti, da tem lažje odpravi italijanski jezik. To pa se protivi konstitucionalnim principom in opetovanim izjavam vlade, da se imajo jezikovna vprašanja urejevati le potom zakona in v sporazumenju med interesiranimi narodi. Slednjič pravi zadrski vir, da bi se s takim postopanjem v Dalmaciji ustvaril nevaren preudaj za uravnavo jezikovnega vprašanja v drugih deželah.

* **Jezični spor na Češkem.** Iz Homutova javljajo: Tukajšnje okrajno sodišče je odklonilo prošnjo praškega stavbenika Hromovačka, tiče se neke zemljiške uknjižbe, z obrazloženjem, da je pri tukajšnjem okrajnem sodišču le nemški jezik v navadi. Okrajno sodišče v Mosteh je na pritožbo omenjenega Hromovačka razveljavilo rzsodbo okrajnega sodišča v Homutovu ter je temu sodišču naložilo, da izvede zemljiško prenotacijo, dokler se sodišču ne predloži nemški prevod prošnje. Stavbeniku Hromovačku je sodišče dovolilo osemtedenski rok, da predloži po notarju overljen prevod prošnje.

* **Vseslovanski kongres v Pragi.** Prvi vseslovanski kongres, ki ima izvesti vse priprave za veliki vseslovanski shod na Ruskem, bo v Pragi dne 12. julija t. l. Udeležo se ga zastopniki vseh slovanskih narodov.

* **Wahrmundova afera in štrajk na nemških visokih šolah.** Iz Prage, 3. t. m.: Pred nemškim vseučiliščem se je zbralo večje število dijakov, ki so druge odvrčali od kolegijev. Slušatelji češkega vseučilišča so imeli shod, na katerem so se posvetovali, kako stališče naj zavzamejo v ogledele generalnemu štrajku nemških dijakov — Iz Brna: Napovedani generalni štrajk slušateljev tukajšnje nemške tehnike je pričel danes (3. t. m.) predpoldne. Vlada popoln mir. Slušatelji, ki so hoteli na predavanje, so bili na prijazen način pozvani, naj se ga ne udeležo. Proforski zbor je imel sejo, na kateri pa ni prišlo do nikakega sklepa. — Iz Prage: Danes (3. t. m.) ob 7. uri zjutraj se je pred dijaškim domom zbralo 43 nemških dijakov, ki so se nato v izpovedu podali pred Carolinum in potem pred Klementinum. Od tam so šli pred tehniko, kjer so se zbrali po hodnikih in na dvoriščih. Število je naraščalo od ure do ure z novo došlimi dijaki. Na češkem vseučilišču in na tehniki so se vršila predavanja redno. Na nemškem vseučilišču in nemški tehniki pa ni bilo predavanja. Med zbiranjem ni prišlo do nikakega nemira, le v Carolinumu so štiri katoliške dijake vrgli iz avle. — Iz Dunaja 3. t. m.: Današnje predpoldne je bilo na vseučilišču in na tehniki popolnoma mirno. — Iz Gračca 3. t. m.: Na tukajšnjem vseučilišču in na tehniki so bila danes predavanja ustavljena. — Iz Dunaja, 3. t. m.: „Hochschulkorrespondenz“ poroča: Na nočnejši zaupni seji so zastopniki vsenemških dijakov enoglasno sklenili, da pričnejo jutri zjutraj generalni štrajk. — Iz Dunaja, 4. t. m.: Odbor svobodomiselnega dijaštva je sklenil resolucijo, v kateri izreka v ladi in de v e t o r i c i n e m š k i h s t r a n k n e z a -

u p n i c o z a r a d i n j i h p o s t o p a n j a v a f e r i W a h r m u n d .

* **Profesor Schnitzer.** Znani modernist in profesor bogoslovja v Monakovem se je podvrgel višji cerkveni oblasti. Od druge strani pa poročajo, da ni profesor Schnitzer še ničesar preklical in da se tudi ni podvrgel.

* **Bavarski škofje** so vsem bavarskim katoličanom prepovedali obisk inomoškega vseučilišča, češ, da uči na tem zavodu profesor Wahrmund modernistiške krive nauke.

* **Preganjane narodnosti na Ogrskem.** Budimpeštansko državno pravdnistvo je dalo zapreti časnika Arnolda Laszlo „zaradi ščuvanja proti madjarski narodnosti“.

* **O novi trozvezi** pišejo članke z različnim komentarjem politički listi; trozveza je: Anglija, Francija in Rusija. Predsednik Fallières je bil v Londonu povodom otvoritve francosko-angleške razstave, angleški kralj pojde v kratkem v Petrograd. Za zaničevalce Rusije je gotovo neprijetno, da jo vidi sedaj v zvezi z Anglijo in Francijo, ko so prorokovali, da je ne bo nihče več pogledal.

* **Statistika Justifikacij na Ruskem.** Odkar so se na Ruskem uvedla vojna sodišča, t. j. zadnjih 20 mesecev, so postrelili in pobesili 1700 oseb ali 90 mesečno in 3 osebe vsak dan. Lansko jesen je bilo obsojenih 456 oseb na smrt, od katerih so jih usmrtili 176, t. j. 59 na mesec. Prve tri mesece tekočega leta pa je bilo usmrčenih celo 276 oseb.

* **Proračun Združenih držav.** Kongresu Združenih držav je bil predložen proračun, ki znaša ogromno vsoto 1.107.086.569 dolarjev ali 5.535.432.845 K. Ta ogromna vsota je bila samo enkrat nadkriljena in to za državljanske vojne. Ta proračun je zaradi tega tako visok, ker zahtevajo službe, ki jih je nanovo ustanovil predsednik Roosevelt, letni strošek 63.535.000 dolarjev. Stroški za mornarico znašajo 122.662.716 dolarjev, t. j. 613.313.580 kron.

* **Posledice ločitve cerkve od države na Francoskem.** Klerikalni list „Gazette de France“ je obelodanil rezultat svojih raziskavanj o nabiranju prinosov za vzdrževanje bogočastja in duhovenstva. List priznava, da je uspeh enak ničli. V škofiji Sens niso v 133 občinah nabrali prav nič, čeravno so župniki sami hodili od hiše do hiše. Kakor v tej, tako je tudi v ostalih škofijah. Duhovniki se morajo naučiti kakega rokodelstva, ako se hočejo preživljati.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v maju 32-92 K; učiteljski zbor na Vranskem 6 K; učiteljstvo v Rajhenburgu 8 K; tov. Angela Troštova iz Vodice 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; gospa Marija Ravnikar, nadučiteljeva sprogca v Trnovem na Notranjskem 10 K; tov. Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožcah 2 K; učiteljstvo meščanske šole v Krškem za juni 5 K; tov. Jakob Furlan iz Ljubljane za t. l. 12 K; Jakobina Dimnikova za juni 2 K; skupaj 81-92 K; zadnjič izkazanih 2495-88 K; doslej dorovanih 2577-80 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Za „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ je nabral g. dr. Ferdo Kunej, občinski zdravnik v St. Petru pod Sv. Gorami na Štajerskem od igralskega omizja 10-50 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikta so plačali: p. i. učiteljski zbor mestne nemške dekliške osemrazredne šole v Ljubljani 22 K. Vsa čast vrlim kolegijam mestne nemške šole! Josip Sterniša, Avg. Lah, Kristina Schullerjeva (Pozdravl) in Anica Ciuha, vsi od sv. Duha, okraj Gorenja Radgona; Alojzij Urbančič iz Mirne pri Gorici (4 K); Anton Hren, Eliza Kukovec in Matilda Zwrin (1 K), vsi iz Stoperc na Štajerskem; Zora Legatova in J. Zupančič iz Rateč na Gorenjskem; Mavro Tramšek, Ivana Tramškova in Lud. Petrič vsi iz Sromelj na Štajerskem; Jakob Furlan iz Ljubljane; Ivan Daneu in Anton Germek, oba iz Sv. Ivana pri Trstu; Peter in Vilma Repič iz Unca; učiteljstvo v Dol. Logatecu (8 K); Josip Hribar od Sv. Jederti pri Laškem trgu. Bog plati!

Kaj je „Slomškova zveza“? Na to vprašanje odgovarja „Slovenec“: Ker nekaj učiteljev misli, da je „Slomškova zveza“ politično društvo in obenem „privesek“ kake stranke, kakor so na primer druga okrajna učiteljska društva z „Zavezo“ vred, zato se pojasnjuje, da je „Slomškova zveza“ popolnoma nepolitično društvo slovenskih učiteljev in učiteljic, katehetov, obrtniških in srednješolskih učiteljev ter profesorjev drugih javnih zavodov, vzgojiteljev in prijateljev šole, kateri hočejo podpirati pravno-verske, pedagoške in patrijotičke smotre šole in krščanska načela ter zastopati materijalne stanovske interese učiteljstva. Kdor pa hoče temeljito zasledovati naše delo-

vanje, vdeležuje naj se naših bodočih sestankov. Prvi bude dne 9. junija ob 9. uri dopoldne na prijaznem Grosupljem. Tisti, ki se verujete na krščansko idejo, ste odločni in neustrašeni, pridite! — Neki liberalni učitelj je rekel: „Slomškova zveza je pravzaprav potrebna“. — Malo pomislite še drugi, pa boste rekli: „Res je!“ — Pozabil je pristaviti: „To je naša pobožna želja!“

Prošnja. Začel sem sestavljati „Ročni zapisnik za šol. leto 1908./09. Ker želim, da bi bil šematizem učiteljstva v novem „Ročnem zapisniku“ prav natančen in pravičen, prosim vse one, ki so zapazili v prejšnjem letniku kako napako, da me opozore nanjo po dopisnici. Popraviti hočem vse napačne podatke in se po možnosti ozirati na vse izražene želje. Vse one gg. učitelje in učiteljice, ki imajo izpit za meščanske šole, prosim, da se mi prijavijo in pristavijo, iz katere skupine so izprašani. Označiti hočemo to v novi izdaji. Za vsako uslugo se iskreno zahvaljuje že naprej L. J e l e n e c .

Boj za Št. Lenart v Slov. goricah. Pišejo nam: Nemci so se vrgli z veliko silo na Št. Lenart v Slov. goricah na Štajerskem. Na vsak način ga hočejo ponemčiti. Predvsem jim je na poti slovenska šola in slovensko učiteljstvo te šole. Temu hočejo postaviti nasproti nemško šolo in nemško nacionalno učiteljstvo, kakaj kakršna je šola in učiteljstvo, taki so potem prebivalci kraja. Nemci očitno priznavajo, da se je boj za Št. Lenart šele pričel in da se razvije v pravo vojno. Usodepolno bo za onega, ki bo premagan v tej ljuti vojni, posebno za Slovence, če bomo premagani. Pomenljive so besede, ki jih beremo v nekem nemškem listu: „S Št. Lenartom bi veliko padlo...“ Uvažujemo te besede in bodimo pripravljani na nasoke sovražnikov!

Na adreso višjih oblasti. Iz Trsta poročajo: Doznajemo, da se vodstvi državnih ljudskih in meščanskih šol na trgu Lipsia in v ulici Fontana v kratkem razdelita, oziroma da se ravnateljema pridela namestnika, oziroma pomočnika. Ker smo prisiljeni — zaradi popustljivosti vlade — pošiljati slovensko mladino v te zavode, a ker sedanja voditelja teh šol našega jezika ne znata, se nadejamo, da bo vlada ob imenovanju novih namestnikov ravnateljev toliko spoštovala državni osnovni zakon, da izbere može, ki znajo slovenski, t. j. deželni jezik, da bodo vsaj ti — če že ravnatelji ne — znali govoriti z našimi ljudmi v našem jeziku. Upamo, da bo gospod namestnik našo željo upošteval, ter da zabrani kako novo nakano gospodov Stolz-Perschinka.

Tiran Perschinka. Iz Gorice pišejo: Korak, ki ga je storil deželni šolski svet brez vidnega vzroka zoper od države priznan kulturni zavod slovenski, razburja vso slovensko javnost na Goriškem. Ako ne uporabimo vseh zakonitih sredstev, da se ubranimo prvih nasilstev v Perschinkovem novem kurzu — kaj še doživimo, ko z uspehi zraste pogum nam sovražnemu, tujemu, janičarskemu mogotcu?

Zagovor. Prejeli smo in pričujemo: „Slomškova zveza“ sme biti vesela, pravi g. pisec notice „Iz Slov. gor.“ z dne 29. maja t. l. št. 22., jaz pa mislim, da sme biti bolj vesela, da dobi zopet novega prebivalca, če pojde namreč tako naprej! O celi notici naj si napravijo p. n. tovariši sami sodbo, ne spleča se, da bi se spuščal v podrobnosti, saj ne morem reči o dopisu nič dobrega. Tov. pisec pozna razmere in osebe tako kot jaz. Pa če učiteljstvo na svoji solidarnosti in ugledu s takimi napadi kaj pridobi, je pač drugo vprašanje. Prizadeti.

Iz Banjaloke na Dolenskem nam pišejo: Tukajšnje učiteljsko osebje je priredilo dne 30. maja velik slavnosten majnikov izlet na Brod (Hrvaško) v proslavo cesarjevega 60-letnega vladarskega jubileja. Izleta se je udeležilo 108 otrok z učiteljstvom in župnikom. Spotoma je bila pri Fari sv. maša s petjem in cesarsko pesmijo. Potem so se otroci okrepčali s kruhom in pijačo za nadaljno pot. — Skupno kosilo je bilo v lepo okrašenem steklenem salonu g. Jakovca, kjer se je vrstilo petje in godba. Po kosilu jim je domači nadučitelj pojasnil kratko pomen tega slavlja, nadučitelj iz Fare-vasi jim je pa v kratkem orisal življenje našega presvetlega vladarja, nakar se je mladina odzvala s cesarsko himno in živio ter slavalki. Nato so še otroci deklamovali razne pesmi. Večina otrok je prvič videla Kolpo in prestopila na Hrvaško, kjer so z otroško navdušenostjo zapeli „Hej Slovani“. Čas je bil kratek, in treba je bilo misliti na povratek. Spotoma nazaj so peli in vriskali vzradoščeni otroci in jasno kazali, kako koristni so šolski izleti.

Velika nemška veselica se je vršila dne 28. pret. mes. v Gorici v hotelu „Union“ na korist „Schulvereina“. Vrt in vsi prostori so bili natačeni. Prišli so vsi Nemci iz Gorice, obilo častnikov, aristokracije, nekaj Nemcev iz Trsta, vlada je poslala svojega zastopnika itd. Prodajali so razglednice z gradom, na gradu nemški mož z nemško zastavo in napisom: „Von den Mauern der Alpen bis zum adriatischen Meer“ ali tako nekako. — Tako zidajo nemški most do Adrije.

Tretji izkaz prispevkov za spominsko ploščo Strmškmu. Darovali so gg. F.

Luznar, nadučit. v Kranju, 3 K; S. Štrenkl, učit. v p. v Zibiki, 3 K; L. Hotschewar, učiteljica v Šmarji, 10 K; T. Lecker in St. Lecker, učiteljici na Slivnici, po 2-5 K; Posojilnica v Šmarji, 20 K; Fr. Zacherl, učit. v Ljutomeru, 2 K; Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic 50 K; F. Eksl, učit. v Vojniku, 3 K; A. Becelj, učit. v Sentjurju, 2 K; A. Strigl, učit. na Frankolovem, 2 K; F. Pristavšek, učit. v Žaleu, 1 K; Fr. Zopf, nadučit. v Pristavi, 10-06 K; Fr. Skaza, učit. v Velenju, 3 K; J. Zotter, nadučit. na Gomilskem, 2 K; M. Sotošek, nadučit. v Zetalah, 5 K; M. Berlisg, trgovec v Rogatecu, 2 K; A. Gabere in F. Zrimšek, učitelja v Zetalah, po 1 K; J. Čokl, učit. v Kostivnici, 1 K. I. izkaz 118 K, II. 132 K, III. 124-06 K; skupaj 374-06 K. Šmarje pri Jelšah, dne 9. junija 1908.

H. Šumer.

Osebnosti na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj v Žičah Anton Eberl. Stalna učiteljica je postala pri Sv. Marjeti na Dravskem polju dosedanja suplentinja Ljudmila Skrbinkova.

Deška in dekliška šola v Kamniku proslavita 60letni cesarjev jubilej dne 5. julija t. l. in morda tudi še 19. julija. Ob tej priliki uprizorita obe šoli skupno Adamičevo spevoigro „Živi, svetli cesar naš!“, ki jo je isti nalašč za take prilike napisal ter jo poklonil „Učit. konviktu“. Ta jo v nekoliko dneh prevzame od tiskarne ter jo prične razpošiljati. Slavnost se vrši v tukajšnjem „Gasilnem domu“, ki ga je dalo „Gasilno društvo“ za ta slučaj na razpologo. Pri predstavi sodeluje tudi salonski orkester. Ker obeta biti prireditelji jako zanimiva, vabimo že sedaj občinstvo, posebno učiteljstvo, k prireditvi. Vodstvo prireditve ima v rokah tov. Emil Adamič sam.

Javna tombola. „Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija“ priredi v društvene namene javno tombolo dne 28. junija t. l. ob 1/4. uri popoldne na glavnem trgu. Tablice se prodajajo po 20 h po idrijskih trgovinah, kakor tudi na dan tombole na mestu. Ž ozirom na blag namen se pričakuje kar najobilnejše udeležbe iz mesta samega in okolice.

Čebelarški shod v Cerknici se vrši 14. t. m. ob 3. uri popoldne v ondotnem šolskem poslopu. Predaval bo zastopnik osr. čebelarkega društva g. nadučit. Ant. Likozar.

Čebelarški shod v Kobaridu se je vršil na binkoštni ponedeljek v šolskih prostorih. Predaval je strokovnjak tov. A. Likozar iz Ljubljane.

„Otroški dan“ na Hrvaškem. Dne 6. in 7. junija so imeli vsi šolski otroci na Hrvaškem prosto in veselice pod milim nebom. **Gojenec budimpeštanske obrtne šole v Zagrebu.** V Zagrebu je prispelo okolo 80 gojencev obrtne šole v Budimpešti pod vodstvom dveh učiteljev. Dijakom je Zagreb jako ugajal. Le temu se ne morejo načuditi, da tako moderno mesto še nima elektriškega tramvaja.

Denar po 50 stotink. Vlada namerava izdati denar po 50 vinarjev, kakor je bilo že prvotno določeno, čemer pa se je upirala ogrska vlada. Ko se leta 1910. obnovi novčna in vrednostna pogodba z Ogrsko, bo avstrijska vlada delala na to, da se uresniči njen načrt.

Prošnje za dopust vojakom v aktivni službi za časa žetve se morajo vložiti potom občine, ki jih potem dostavi okrajnemu glavarstvu.

Službe. Na dvorazredni ljudski šoli na Colu se razpisuje nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 9. julija 1908. Na dvorazredni ljudski šoli v Dol. Zemonu se razpisuje mesto učiteljice v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 22. junija 1908. Vse tri na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni.

Šolsko zdravstvo.

Zobni nedostaki pri šolski mladini. Mesto Reichenberg je nastavilo šolskaga zobozdravnika, ki je obelodanil svoje izkušnje ob sklepu šolskega leta. To delo nas poučuje o stanju tega vprašanja. Med 405 učenkami je imelo le 35 popolnoma zdrave zobe, 19 učenek je imelo le z nadomestilom popolno zobovje, vse druge so pa imele več ali manj poškodovane zobe. Povprečno pridejo na 23 zob štirje bolni zobje. Med 305 učenci je imelo le 23 zdravo zobovje, 5 jih je imelo nadomestne zobe, vsi drugi pa bolne. Razmerje je bilo torej pri dečkih neugodnejše kot pa pri deklicah. Na umeten način se je dalo rešiti le 11 odstotkov zob. Raziskavanje je dognalo, da raste sorazmerno s starostjo tudi število bolnih zob. To je pač jasno znamenje, kako malo se deluje pri vzgoji za negovanje zob, dasi se uvidi od dne do dne bolj njihovo važnost. Dr. Formanek je pred kratkim s poizkusi dokazal, da so omotice, ki se večkrat dogajajo v prenapoljenih prostorih, posledica strupenih tvarin v zraku. Ta strupena snov je pa največkrat amonijak, ki se tvori v nezdravih zobeh, kateri se izdiha in lahko škoduje v veliki količini vsi

okolici. Iz tega je tudi razvidno, da je nevolja proti ostremu duhu iz ust medicinske utemeljena.

Za zobe. Kakšna bodi zobna ščetka? Bolje je, da je mehka kot pa trda, posebno pri nežnem zobnem mesu. Kako naj si čistimo zobe s ščetko? Pri gorenjih zobeh od zgoraj navzdol, pri spodnjih od spodaj navzgor, torej vedno proti ostrini. V tej smeri se namreč napravljajo zobne stanice. Ako si čistimo zobe na omenjeni način, spoznamo, da se izgube takoimenovane serši (Weinsteinablagerung) v najkrajšem času in brez drugih pripomočkov.

Na glavi stati je nevarno. V nekem mestu v Vzhodni Prusiji so se izkušali mladi ljudje, kako dolgo bo kateri stal na glavi. Neki oskrbnik je stavil s tovariši, da vzdrži na glavi pol ure. Oprt na roki in noge prislone je od zid je ostal res pol ure v tem položaju. Toda kmalu nato se je onesvestil in prebudivši se zopet, je začel razgrajati in vpiati. Morali so ga zvezati in spraviti v blaznico, kjer po zdravniških izrekih ostane do smrti.

Oslovski kašelj. Oslovski kašelj je nalezljiv, in njegova nalezljivost tiči v izvršku, pljunku. Zaraditega se ne smejo družiti zdravi otroci s takimi bolniki. Pri obrambi pred tem kašljem igra veliko ulogo odstranitev izvrškov. Otroci, ki bolehalo na tem kašlju, morajo biti opozorjeni z vso strogostjo od prvega momenta, da ne pljuvajo povsod, niti ne na rute, ampak le v pljuvalnike, ki morajo biti napolnjeni z antiseptično vodo (t. j. tako, ki zabranjuje gnulobo), zakaj le na ta način se da okuževalni material uničiti. Pljuvalniki naj bodo nastavljeni v večjem številu; ne samo v eni sobi, kakor je navada pri mnogih privatnih družinah, ampak po celem stanovanju, da ima otrok čas tudi pri hipnih napadih, da si poišče tako posodo.

Bolezni in ubožstvo. V „Centralnem listu za splošno negovanje zdravja“ preiskuje dr. Rosenfeld vpliv blaginje na infekcijske bolezni na Dunaju. Pri tem prihaja do sledečega zaključka: zaradi ubožstva je devetkrat toliko smrtnih slučajev zavoljo ošpic, več kot dvakrat toliko smrtnih slučajev zavoljo škrlatice in dvakrat toliko enakih slučajev zavoljo davice, kot bi jih imel okraj, ako bi bil imovitejši.

Šolska telovadba pozimi. Telovadbi v zaprtih prostorih se protivi dr. Rammelt v „Časopisu za negovanje zdravja v šoli“. Pred vsem ne more biti zrak več dober v telovadnici, ki jo uporabljajo vse predpoldne različni razredi, in najsaj jo tudi par minut prezračiti. Večje važnosti pa je p r a h, ki se ga ne more ubraniti v telovadnicah. Prah silno skozi usta in nos v sapnik in pljuča. Vsakdanje mokro pometanje ne koristi mnogo, ako stopa par ur zaporedoma 80 do 100 učenecv po podu. Telovadba v dvoranah nudi tudi nevarnost prehlada. Marljivi učenci se lahko razgrejejo med vajo in dobe potne roke in potno perilo. Bodisi da grede taki večkrat v neprijetnem vremenu domov, bodisi da stopijo zopet v učilnico, kjer se jim na lastnem telesu posuši perilo, vedno je s tem združena nevarnost prehlada. Rammelt je mnenja, da bi se morala vršiti telovadba pozimi in poleti pod milim nebom. Ako bi vreme bilo neprijetno, naj bi odpadla dotična ura. Kjer je led, naj nadomestuje drsanje telovadbo.

Razgled po šolskem svetu.

Za šolske stavbe. Mesto Beljak si najme en in pol milijona kron posojila največ za nove šolske zgradbe.

„Lega nazionale“ je imela v Rivi svoje letošnje glavno zborovanje. Društvo je imelo 1.1907 celih 309.112 K dohodkov — katerih pa niso zbrali avstrijski Italijani sami, tamveč so jih dobili lepo število iz Italije. Delovanje društva utegne postati primorskim Slovanom usodepolno. Na Primorskem vzdržuje „Lega“ 57 zavodov s 4000 večinoma slovenskimi gojenci in 100 učitelji, oziroma učiteljicami. V prihodnje ustanovi še 12 šol, za katere „prosi“ slovenske in hrvaške občine. Potujočih knjižnic ima na Primorskem 21. Vsega skupaj (z Dalmacijo in Primorskim vred) vzdržuje „Lega“ 72 lastnih šol, podpira 31 šol, vzgaja, hrani in oblači 8000 večinoma slovenskih otrok, podpira 200 dijakov, vzdržuje 43 večernih strokovnih tečajev in ima 80 potujočih knjižnic. Italijani z neizmerno pridnostjo nabirajo za „Lego“ denar, ženstvo pomaga pri napravljanju veselje, šivanju oblek za šolarje, občine podpirajo „Lego“ in zasebniki ji sporočajo v testamentih velike legate. — „Lega“ nas napada na jugu, „Schulverein“ na severu — slovenski klerikaleci pa bojkotirajo in razdirajo našo Ciril-Methodovo družbo! — In „Slovenec“ gre in piše: „V italijanski šolski družbi ne poznajo domačih političnih razlik. „Lega“ jim je najvišja narodna institucija, podobna, kakor je lepo rekli neki govornik, solnčni svetlobi, ki združuje vse barve spektra v eno.“ — Kaj naj rečemo k temu?

Za slovenska vseučilišča. V Po diebradu je bil velik shod za slovenska vseučilišča. Zahtevo za jugoslovansko vseučilišče je utemeljeval poslanec Mandič.

General Nogi — ravnatelj dekliške šole. Portarturski zmagovalac je bil pred

kratkim imenovan za ravnatelja dekliške šole za deklice plemenitih rodov. Dobil je nalogo, odklanjati tujinski vpliv in čuvati stare japonske šege in navade. Učiteljica Šimoda, priljubljena v tokioških plemenitih rodovih, je črtala njegove namere in v nemala učenke za neumno angleško in ameriško modo. Ker se je Nogi postavil na njeno pot, je prosila za vpokojenje. In glej, proti pričakovanju se je ta ostavka sprejela. Nogi je bil prisoten, ko se je Šimoda ločila od svojih učenk. Pravi, da je tedaj več trpel kakor pod Port Arturom.

Nemški „Schulverein“ ima sedaj v 1108 podružnicah 110.000 članov. Na Štajerskem ima sedaj 98 podružnic. Kakor je videti, se misli „Schulverein“ v bodoče z vso silo vreči na Sp. Štajersko. Resen opomin za nas, da izkušamo obuditi vse speče podružnice družbe sv. C. in M., ustanoviti, kjer le mogoče, nove in se zediniti pri narodnem obrambnem delu!

Deseta madjarska šola v eri Rauchovi. Madjarsko društvo „Julian“ je kupilo v Vladislavcih posestvo, na katerem namerava zgraditi madjarsko šolo.

Umrli je v Zagrebu vpokojeni vseučiliški profesor Spiro Brusina v starosti 63 let. Pokojnik je bil dolgo vrsto let ravnatelj zoološkega oddelka deželnega muzeja v Zagrebu ter član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti.

Učiteljske plače v Istri. Državni poslanec Matko Mandič je bil v četrtek pri ministrskem predsedniku baronu Becku in naučnem ministru Marchetu v stvari sankcioniranja zakona o ureditvi plač istrskih učiteljev. Ministra sta izjavila, da so sedaj odstranjene vse glavne zapreke in da je treba premagati le še neke formalnosti, nakar bo zakon predložen v najvišjo sankcijo.

Wahrmund v Pragi. Praški list „Čeh“ javlja, da nameravajo profesorja Wahr- munda poklicati na praško nemško vseučilišče. — „Wiener Allg. Zeitung“ pa piše, da je doznala iz dobroobveščenih parlamentarnih kro- gov, da prof. Wahrmund ne bo predaval v tem poletnem semestru.

Loterija „Sudmarke“ Graški listi poročajo, da vrže ta loterija 70.000 čistega dobička. Seveda se uporabi že glasom namena loterije ves ta denar ob naših mejah. Kdaj dobimo Slovenci „Sudmarko“?

Glavna skupščina nemškega „Schulvereina“. O Binkoštih priredi nemški „Schulverein“ v Celovcu glavno skupščino. Za to priliko je dal deželni glavar baron Goess „Schulvereinu“ na razpolago veliko dvorano deželnega dvorca.

Madjarske učiteljice in moštitev. V ogrskem ministru za notranje stvari se dela na to, da se bodo v bodoče zamogle učiteljice moštiti in še nadalje ostajati na svojem mestu. Ministrska odredba, ki izide v kratkem, ima v tem smislu rešiti to vprašanje o moštitvi učiteljic.

Dvorni svetnik prof. dr. Jagič je imenovan ob priliki 70 letnice za častnega člana vseučilišča v Odesi in Petrogradu.

Z zagrebškega vseučilišča. Iz Zagreba poročajo: Profesorji se vedno prihajajo na vseučilišče, ali predavanja se ne morejo vršiti, ker nobeđen dijakov ne prihaja na vseučilišče. Kakor se govori, je na akademski senat došel odlok vlade, s katerim sprejema vlada stališče akademiskega senata glede suspenzije profesorja Marjoloviča, ter poverja disciplinarno preiskavo akademskemu senatu.

Analfabeti v Portugalski. Ta dežela šteje okolo 6 milijonov prebivalstva. Od teh 6 milijonov 4 milijone ljudi ne zna ne čitati ne pisati. Srečna dežela!

Zadružništvo na graškem vseučilišču. Prof. dr. H. Wimborsky predava v letošnjem poletnem tečaju na graškem vseučilišču po dve uri na teden o kmetijskem zadružništvu. Predaval bo o sledečih predmetih: o zadružništvu vobče, postava iz leta 1873 o pridobitnih in gospodarskih združenjih, najvažnejše vrste kmetijskega zadružništva, razvoj in statistika kmetijskih združenj in zvez v posameznih avstrijskih deželah, na Nemškem, Danskem, v Švici, na Francoskem itd.

Z gospodarskega polja.

Mlekarstvo leta 1906. Razmeroma največ mlekarstev je imela Predalejska (651), najmanj Istra (2). Kranjska je štela 89 mlekarstev združenj.

Za čebelarstvo v Dalmaciji. Zadersko namestništvo je odločilo, da bo tudi letos v Dalmaciji teoretiško-praktični tečaj za gojenje čebel. Tečaj bo pri Kninu in bo trajal 8 dni. Začne se 30. junija.

Razvoj čebelarstva. Največji čebelar na svetu je Harison iz Kalifornije v Ameriki, ki ima okolo 6000 panjev, od katerih dobiva na leto okolo 100.000 kilogramov medu. Na Grškem so našli okolo 30.000 panjev, ki dajejo na leto okolo 1 in pol mil. kg medu. — Danska ima 80.000 panjev. Izmed vseh držav v Evropi se pa s čebelarstvom najbolj bavi Avstro-Ogrska, ki ima okolo 1 in pol mil. panjev, od katerih dobiva na leto okolo 21 mil. kg. medu.

O razvoju zadružništva v Avstriji. Leta 1873, ko je stopil v veljavo zadružni zakon, je bilo v Avstriji skupaj 1550 združenj, konec leta 1906. je naraslo njih število na skupaj 11.638. — Posebno so se razvile kreditne zadruge, katerih je bilo leta 1873. 943, a konec leta 1906. 7886. Število članov kreditnih združenj je znašalo leta 1903. 1.643.375 — hranilne vloge 1453 mil., izplačana posojila pa 1281 milijonov. Konsumna društva so imela leta 1905. skupaj 240.799 članov. Med konsumnimi društvi je najmočnejše „Prvo dunajsko konsumno društvo“, ki je imelo leta 1905. že 45.000 članov ter jih šteje danes gotovo na 50.000.

Najcenejši konji so v Argentini. Tam je 4.762.340 konj. Na vsakih 100 prebivalcev pride 120 konj. Najboljši konji stanejo po 125—175 K. Izvrstnega konja se dobi za največ 75 K, jako dobre po 30, 25 K. Za Argentino ima največ konj Sibirija, kjer pride na 100 prebivalcev 85 konj.

Ribiške zadruge ob Adriji. Po prizadevanju ribiškega nadzornika Petra Lorinija v Trstu se je ustanovilo dosedaj 62 ribiških združenj ob obali Jadranskega morja. Zadruge imajo namen, da omogočijo nabavo večjih ribiških bark, večjih in močnejših modernejših mrež in drugih izpopolnjenih priprav za ribištvo. Poleg tega imajo skrbeti za to, da bodo ribiči svoj lov unovčevali brez prekupeev in posredovalcev. Od teh združenj je v Dalmaciji in na dalmatinskih otokih 33, v Istri 24 in v tržaški okolici 3.

Velika vročina in suša vlada po vsi Istri. Pšenica in drugo žito, krompir, grah itd. silno trpijo zaradi suše. Trava se suši, živini primanjkuje pašne. Na mnogih krajih uničujejo poljske pridelke črvi. Splošno primanjkuje tudi vode. Edino, kar kaže lepo, je vinska trta. A starega vina ne more kmet prodati, akoravno so cene padle. Oljka obeta slab pridelek. Pač res: tožna Istra!

Raznoterosti.

K 60 letnici Franc Jožefovega vladanja. Slučaji, da bi vladarji vladali 60 let, so v zgodovini jako redki. Najbolj znani so ti-le: Kralj Ramzes (1248 do 1281 pred Kr., torej 67 let); Sabor II. Veliki (Perzijski kralj iz rodu Sassanidov, 309 do 380 po Kr., torej 71 let). Potem je preteklo skoro tisoč let, dokler je zopet vladal kralj, ki je mogel slaviti 60letni jubilej vladarstva. To je bil Alfonz I. Henriquez, kralj portugalski (1109 do 1185). Potem so še: Jakob I. Aragonski (1213 do 1276, torej 63 let); Ludovik XIV. francoski (1643 do 1715, torej 72 let); Ludovik XV. (1715 do 1774, 59 let); Jurij III. angleški (1760 do 1820); Viktorija angleška (1837 do 1901, 64 let); kralj Friderik Avgust III. saški (1763 do 1827, 64 let).

Poučni in polzkusni zavod za fotografijo, kemigrafijo, svetlotisk in graviranje obstoji v Monakovem. Ta zavod otvori 15. septembra svoje novo (deveto) učno leto. Zavod obstoji iz dvehletnega učnega tečaja, od leta 1906. sprejema tudi dame. Risarsko in umetniško izobraženim ljudem je ta zavod prav priporočati. Zavod obstoji poleg iz navadne dnevne šole tudi še za mojstre iz mojstrskih in za visokošolce na tehniški in visokošolskih tečajev. Lani je bilo na zavodu 260 slušateljev. Število poslušalcev je omejeno. Kdor se hoče kaj natančneje poučiti o tem, naj se obrne na pisarnico zavoda v Monakovem, Rennbahnstrasse 11.

Jakost solnčnih žarkov na Dunaju. Pred nekoliko časom je dunajski meteorolog Schneider izračunal množico toplote, ki jo dobivajo dunajska tla skozi vse leto in za dobo enega meseca. Nedavno temu je Schneider v listu „Meteorologische Zeitschrift“ obelodanil podatke o svojem raziskovanju. Največja toplota je v juliju, najmanjša pa v decembru. Množina toplote na en štirjaški centimeter je toliko, da bi se 52 litrov vode moglo zgrejeti za eno stopinjo. Ko bi se mogla združiti vsa toplota, ki pada na dunajska tla, bi se mogla vsa voda iz vseh rezervorjev zgrejeti na 100 stopinj C, a letna toplota bi storila to 517 krat.

Maščeval svojo čast. Ovčar Kuzma Paroci v Vinkovcih je ustrelil svojega gospodarja Kopoloviča, ker se je prepričal, da mu je on zapeljal ženo. Morilca so izročili sodišču.

Ekshumiranje Emila Zole. Dne 3. t. m. so ekshumirali truplo Emila Zole in ga prenesli v „Pantheon“. Pred „Pantheonom“ je prišlo do hrupnih demonstracij.

Čudna oporoka. — V Gradcu je umrla 21. preteklega meseca posestnica Konstancija Karner. Žena je živela jako skromno, a zapustila četrtr milijona kron. Dediči so njeni služabniki in dekle. V oporoki je določila, da naj takoj po njeni smrti zakoljejo njenega najljubšega konja, zato da nikomur ne pride živ v roke. Za svoje pse je zapustila 6000 kron, od obresti naj se preživljajo. Določila je, da psi stanujejo poleti na njenem vrtu, pozimi naj spijo v njeni spalnici. Ko bodo živali poginile, dobi glavnicu neka župnija na Koroškem.

25.000 pestunov na ljudske stroške. Klerikalni ljudski izdajalci pisarijo, da je potrebno pomnožiti število vojakov. Če je res treba več vojakov, takih, ki bodo nosili puško, naj se pa za vojaško službo porabijo tisti vo-

jaki, ki opravljajo danes posle pestunov. Danes namreč služi pri vojakih na ljudske stroške 25.000 fantov, ki se ne porabljajo za vojaško službo, marveč ki opravljajo službo pestunov pri oficirjih, ki jim snažijo škornje in obleke in pa hodijo s kuharicami na trg po peteršilj.

Za spomin na cesarjevo šestdesetletnico dobe vsi javni in vojaški državni uslužbenci enak jubilejski križec.

Med otroki. V Pešti se je zaljubil mladi Geza Abonek v 10 letno hčerko rodovine, ki je stanovala v isti hiši. Mala deklica mu ni vračala „ljubezni“. Zato se je z revolverjem svojega očeta ustrelil. S 4 krogli v prsih so ga prepeljali v smrtnih težavah v bolnišnico.

Najstareje drevo na svetu se nahaja na otoku Kosu ob obali Male Azije. To je neka jako stara platana, za katero se govori, da je pod njenim hladom predaval svojim učencem začetnik stare medicine, Hipokrat. Starost te platane cenijo najmanj na 2500 let. Steblo tega drevesa ima v obsegu 10 metrov.

Listnica uredništva.

A. G. v S.: Procesija na Telovo sodi med tiste verske vaje, ki jih običajno sprejema okrajna šolska oblast med obligatne verske vaje. Najbrž je pri Vas ta oblast že pred veliko leti to procesijo smatrala kot obvezno versko vajo. Zaraditega je šola kolikor toliko dolžna, da šolsko mladino nadzoruje pri tej procesiji. Vaš zastopnik naj se informuje pri okrajnem šolskem svetu. — Na Štajersko (M. S. v. Z.): Danes teden. Pozdrav! — Slovenski učit. kongres: Povabimo prihodnjič. Pozdrav! — S.: Pesem porabimo v „Zvončku“. — P. P. v T.: Hvala! Porabimo čimprej!

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zvezinih“ listov, ki so:

**Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.**

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Učiteljska tiskarna

se priporoča šolskim vodstvom za tisk

letnih poročil

**Zalogo šolskih zvezkov
za Štajersko**

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepopisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—11

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorice na zahtevanje zastoj in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26—13